

אם אוביר [אניח השדה בורח] ולא אעביד [ולא אעבדנה] אשלם לך אלפא [אלף] זוזי — אינו חייב ליתן לו. מפני שאינו מתחייב בדעה שלא לעבד את השדה ולתת לו אלף זוזים, אלא סומך על כך שיעבדה ולא יתחייב לשלם. ולכן, אמדינן דעתו שלא נתכוין להתחייב כלל.

ג. נתחייב אדם לחבירו באסמכתא דלא קניא — חבירו שנטל ממנו הממון הרי הוא גולן. ומכל מקום אין פסולו לעדות אלא מדרבנן. "כיון שאינו סבור לעשות איסור, לבא לידי פסול דאורייתא" [לשון תוספות סנהדרין דף כד ב. וברש"י ראש השנה דף כב א כתב: דאין פסולין מדאורייתא, כיון דגולן לא מיקרי אלא החוטף מיד חבירו. וכן כתב הרמ"ה בסנהדרין דף כה א].

ואלו הן הפסולים לעדות מדרבנן: המשחק בקוביא [חתיכות של עצם שמשחקין בערבון, רש"י ראש השנה דף כב א], ומי שמנצח את חבירו נוטל ממון מן המפסיד. ושלא כדין הוא נוטל, שאף זו אסמכתא היא, שנותן ממון רק משום מחשבתו שינצח. והוה ליה גולן, ופסול לעדות מדרבנן.

ומלוה בריבית. והן המלוה והן הלוח פסולין מפני שעוברין על איסור תורה משום חימוד ממון.⁽⁵⁰⁾

יהודה. ואילו מר [רבי יהושע בן לוי] סבר דלא פליגי.

גופא: אמר רבי יהושע בן לוי: כל מקום שאמר רבי יהודה "אימתי" ו"במה דברים אמורים" במשנתנו — אינו אלא לפרש דברי חכמים.

ורבי יוחנן אמר: במקום שאמר רבי יהודה "אימתי" — לפרש דברי חכמים בא. וכשאמר "במה דברים אמורים" — לחלוק בא.

ותמהינן אתרווייהו: וכשאמר רבי יהודה "אימתי" — האם לפרש הוא בא?

והא תנן [המשנה מתבאר כאן, לפי ההוה] **אמינא שבסוגיין]:**

א. כתיב: "אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס", ומכאן למדנו שכל "רשע דחמס", דהיינו גולן, פסול לעדות. ובכלל זה העובר על שאר עבירות שבתורה משום חימוד ממון.

ב. אסמכתא לא קניא.

כגון מי שקיבל שדה מחבירו באריסות על מנת שיהיו חלק מהפירות לבעל השדה, וחלק לאריס. ואמר האריס לבעל השדה:

שניהם. אבל למאי דקיימא לן כרבי שמעון — שיכול להשתתף עם שניהם, אין צריך דעתו כיון שזכות הוא לו, שהרי אין מפסיד משום כך. ויש חולקים, דבין כך ובין כך צריך דעתו. [ראה בכל זה בגאון יעקב לעיל דף פ. בר"ה כלה].

50. על פי סנהדרין דף כה א ורש"י שם. וראה

רש"י ראש השנה דף כב א.

ואין פסולין מדאורייתא, דמיירי בריבית שאינה קצוצה שאין איסורה אלא מדרבנן. ואפילו מיירי בריבית קצוצה לא משמע להו איסור, כיון דמדעתיה יהיב, תוספות סנהדרין דף כד ב.